

הגאון רבי שלמה בן אליהו שליט"א

רב מועצה אזורית מטה אשר

ובנו הרה"ג אלעזר בן אליהו שליט"א

ר"מ בישיבת שדרות

קירוב רחוקים*

השקפת עולמו של דודי מרן הראשון לציון, אביהם ואוהבם של ישראל הרב מרדכי אליהו זיע"א

היות ואביו של הרב, הסבא קדישא המקובל האלוכי חכם סלמאן אליהו זיע"א חזר בתשובה, ושני אחיו הגדולים של הרב (אפרים ואהרן) אינם דתיים, לרב מרדכי היתה תמיד פינה חמה בלב לאנשים שאינם דתיים (ראה דוגמא מעין זו באביהם של ישראל חלק ו עמוד 200), וקירב אותם הרב בעבותות של אהבה (ראה לדוגמא בשו"ת הרב הראשי תשמח-תשמט בסימן ה, אביהם של ישראל חלק א עמוד 59, אביהם של ישראל חלק ד עמודים 48-50, אביהם של ישראל חלק ו עמוד 18, וכן עמוד 56, וכן עמוד 114, וכן עמודים 123-125 ועוד עשרות סיפורים יש על זה בסידרת הספרים המיוחדת "אביהם של ישראל" שכתב בן דודי הגאון הגדול הרב שמואל אליהו הי"ו)

את השקפת עולמו זו למד הרב ממורו ורבו החזון איש זצ"ל שאמר לגבי שאלה שהופנתה אליו מתל אביב, האם מותר לבנות מקוה היכן שהיה בית כנסת, וענה הרב: שבשביל להציל יהודים ויהודיות מאיסור כרת, כדאי לרב בישראל שיעבור על דין מפורש (פסק השולחן ערוך באורח חיים סימן קנג סעיף ט שאין לבנות מקוה במקום שהיה בית כנסת) ויקבל על עצמו עונש גהינם למענם (פאר הדור חלק ב עמוד קנח) עוד אמר החזון איש שבזמן הזה הצלת ילד לחינוך ישראלי – תורני – הוא לא פחות מאשר חובת הצלת טובע בנהר (קובץ אגרות חזון איש חלק ב איגרת מז, וכן הוא בפאר הדור חלק ב עמוד קעג וראה בהערה 28 שם) ורק מי שאוהב את הבריות הוא המסוגל לקרבם לתורה (פאר הדור חלק ב עמוד רצג) וכתב החזון איש (בספרו חזון איש או"ח סוף סימן טז) שאפשר לעשות שיעור תורה גם לנשים שאינם לבושות בצניעות משום: "עת לעשות לה' הפרו תורתך" (תהילים קיט, קכו, ופירושו: לעתים החיים מכתיבים מציאות מיוחדת במינה, שבה מותר ואף להפר "חוקים דתיים" למען ה') ודומה הדבר לרואה אשה שטובעת בנהר שאם לא יצילנה נקרא הוא חסיד שוטה (סוטה דף כא:) ואין טביעה רוחנית

* מתוך תדפיס שו"ת מעיין שלמה שכתבתי עם בני הרב אלעזר נ"י, מי שרוצה את המאמר השלם על קירוב רחוקים ניתן לשלוח מייל tehilaben1@walla.com.

קלה מטביעה גשמית (פאר הדור חלק ד עמודים רד-רה והערה 77 שם, וראה שו"ת מהרשד"ם יורה דעה סימן רד)

וכן הדריכני הרב מרדכי ע"ה ואמר לי תעשה שיעורים ביהדות גם אם יבואו נשים שאינם צנועות, ותכוון לא ליהנות מהם, ועל ידי שיעורים אלו יתקרבו הם ליהדות. (וכן סיפר לי הרב מאיר דוד בראל הי"ו משיבת כרם דיבנה, שכאשר הוא היה בחור רווק בגיל 18, רצו שילמד תורה במדרשות לבנות, ובאות לשם גם דתיות וגם חילוניות, ושאל את הרב האם מותר לו העביר? ענה לו הרב: מצוה! ומה אלמד אותם? תבוא אלי ענה הרב ואלמד איתך מה ללמד אותם, וככה במשך כמה חודשיים למד הוא עם הרב, ובשנת תשע"ו בני הרב אלעזר נ"י שאל שאלה זו זו את הראשון לציון הרב אליהו בקשי דורון הי"ו, והורה לו הרב שניתן להעביר שיעור ביהדות גם לנשים שאינם לבושות בצניעות, וכן ענה לו גם הגאון הגדול הרב אשר וויס שליט"א) וכדבריו אני נוהג, וברוך השם עשרות רבות של אנשים התקרבו ליהדות וחזרו בתשובה בעקבות שיעורים אלו (ובגודל מעלת מזכה הרבים ומקרב רחוקים לך נא ראה בזוהר הקדוש בפרשת תרומה דף קכח עמודה ב ודף קכט עמודה א, וכתב השערי תשובה שער ג אות עא: מצוה רבה לקרב רחוקים לעבודת השם, ושכרו עצום מאוד, וכל הזכויות מן המצוות שיעשו המתקרב וצאצאיו – נחשבים לזכותו של המקרב (חובת הלבבות שער אהבת ה' פרק ו), ואמרו חז"ל באבות ה, יח שאין חטא בא על ידו, הקדוש ברוך הוא גוזר גזירה והוא מבטלה (בבא מציעא פה:), וזוכה לבנים צדיקים (משנה ברורה רנו סעיף קטן ב)

הרב תמיד חזר ואמר לי ולאחי הגאון הרב עוזיאל אליהו הי"ו רבה של מועצה אזורית משגב: **"תפקידכם הוא לקרב את ישראל את לאביהם שבשמים"**, איך עושים זאת? הדבר הראשון שהרב אמר לנו לעשות זה לתת **כשרות** למסעדות ועסקים (וראה גם שו"ת תשובות והנהגות חלק א סימן שנ'), וכשאדם אוכל כשר – הלב שלו נפתח, הקליפות יורדות, ואז ליבו יהא פתוח ללימוד התורה ולקירבת אלוקים.

בקיבוצי השומר הצעיר אצלנו במטה אשר אני מארגן מניינים לראש השנה וכיפור, ומביא אני עשרה בחורי ישיבות הסדר מהישיבה במעלות או ממקומות אחרים שיובילו את התפילה בכל מקום ומקום.

שאלתי את הרב, מה עושים לגבי מחיצה בין גברים לנשים? אם תהיה מחיצה כמו שיש אצלי בבית הכנסת אנשים לא יבואו. ענה לי הרב: מספיק מחיצה של עשרה טפחים, ולכן: הגברים ישבו מקדימה, ואחר כך תשים שורת כיסאות פלסטיק ריקה (שיש בהם גובה 10 טפחים) ואחרי שורת כיסאות זו ישבו הנשים!

וכן הורה הרב ש-בן רשאי ללמוד תורה עם בת אם יש צורך בכך, כגון: לצורך התחזקות באמונה, וכל זאת בתנאי שישמרו על כללי הצניעות והלכות יחוד (פסיקה זו הובאה בספר קדושים תהיו של הרב שמואל כץ עמוד 150 בסעיף ה)

כמו כן, היה נוהג הרב לומר שילדים שחזרו בתשובה צריכים לכבד יותר את הוריהם שאינם שומרים תורה ומצוות, כדי שההורים יראו שהחזרה בתשובה רק מקרבת בינם לבניהם ולא חלילה וחס להיפך.. (ראה לדוגמא באביהם של ישראל חלק ו עמוד 114)

ואספר לך מעשה, לפני כ-25 שנה, באו אלי מנהלי מכללת הגליל המערבי בעכו וביקשו שאלמד שם קורס בקבלה, הייתי אז רב מועצה צעיר ולא ידעתי מה לענות להם. שאלתי את כל רבני האזור: הרב של מעלות, הרב של נהריה, ראש ישיבת ההסדר במעלות, הרב של עכו.. וכולם פה אחד אמרו לי: "מה פתאום", ללמד חילונים קבלה?? זה אסור! בצר לי התקשרתי לדודי הרב מרדכי, התחיל הרב לצעוק עלי: "אתה, שאתה אחיין שלי, אתה שואל אותי שאלה כזאת? פשוט שמותר ללמד אותם קבלה, מצוה ללמד אותם קבלה!" אבל כל הרבנים ששאלתי אמרו לי שאסור הקשתי, ענה לי הרב משפט חריף: "הרבנים האלה לא מבינים בעם ישראל.. עם ישראל צמא לתורה, צמא ליהדות! הם קוראים לזה קבלה".. וכך הדריכני הרב מה ללמד אותם ואיך ללמד אותם (ובספר מעיין שלמה השלם אכתוב בזה בעזרת השם תשובה ארוכה על לימוד חכמת הקבלה)

אם הינך מפיץ תורה ומקרב רחוקים – הרב ע"ה היה תמיד אומר בשם הרבי מלובביץ ע"ה: אל תחשוש מזה שתדיר רוחנית אתה או בני ביתך, כי "אידי דטריד למיפלט – לא בלע" (גמרא חולין דף ח:; ופירושו: דבר העסוק לפלוט מה שבתוכו, אינו יכול באותה שעה לבלוע משהו אחר) ולכן אם הינך חדור שליחות לקרב את ישראל – אל תחשוש לגור גם במקום "חילוני" (ודלא כמו שכתב בזה בענף עץ עבות בעמוד כט)

עוד אמר לי הרב זיע"א שצריך האדם להקדיש עשירית מזמנו כדי ללמד תורה לאחרים ולקרב רחוקים (וכן הוא בשו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן כו אות ד, וראה גם בענף עץ עבות עמודים רנא-רנב)

ויש בידי מכתב בכתב ידו של הרב לגבי אדם המחלל שבת האם מותר לו לעלות לתורה ולהיות חזן. במכתב הרב מאיר אזולאי הי"ו שהיה הרב של מושב נתיב השיירה, שואל את הרב מה לעשות בקהילתו והרב עונה: שכל מי שיעלה לספר תורה יהרהר בליבו ויאמר: חטאתי עויתי פשעתי, ומתחרט אני, ואז יכול גם לעלות לתורה וגם להיות חזן. (וראה מאמר מרדכי שבת חלק ב פרק לו עמודים קכז-קל)

וכאשר הלכתי באחת משבתות החורף לפני כשתיים עשרה שנה יחד עם מורנו ורבנו מרן הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זיע"א, מביתו ברחוב כנפי נשרים אל שכונת הבוכרים, אל בית הכנסת "נועם שיח" – שם היה נמצא אחיו הגדול חכם נעים ע"ה, הקיפו את הרב אנשים בשאלותיהם, ושמעו את דבר ה' זו הלכה. כאשר הגענו סמוך ונראה לבית כנסת "נועם שיח", עצר הרב והחליף את חליפתו הכחולה לגלימת הראשון לציון. ראה הרב שכולם מסתכלים עליו, כשואלים הם אותו למה החליף כעת, ענה הרב: **מלמד זכות אני על עם ישראל, כי אם הייתי הולך ברחובות כאן עם בגדי הרב הראשי והיו נוסעים אנשים במכונית שלהם, הם היו מוגדרים בהלכה כמחללי שבת בפרהסיא.** (בספר תורת החיים על עירובין סט עמוד א העלה שגדר פרהסיא הוא דווקא שאינו מכסה את דבר חילול שבת מהנשיא, ובספר יד יצחק (חלק ד סימן רסז) כתב שכל עוד אינו מחלל שבת בפני הרב של אותה העיר – אינו נקרא פרהסיא, וכן העלה המשנה ברורה (שפה, ו) שגם אם מחלל האדם שבת בפני כמה אנשים, אך מתבייש לעשות כן לפני אדם גדול – לא הווי מחלל שבת בפרהסיא, וכתב הגאון הרב אביגדור נבנצאל הי"ו בספרו ביצחק יקרא הערות והארות על המשנה ברורה סוף חלק ו, קונטרס ההנהגות עמוד י אות ד – שבאמת לא מצויים אצלנו כיום מחללי שבת בפרהסיא לדעת כל הפוסקים, כי כמעט כולם לא יכנסו לבית הכנסת עם סיגריה בשבת, וכיוצא בזה שמעתי מפיו של הגאון הגדול חכם יעקב יוסף ע"ה שסיפר שהלך עם אביו הרב ברחוב בשבת, ומישהו עישן.. ראה אותם המעשן החביא את הסיגריה שלו בכיסו. ורק כשהם התרחקו ממש – הוציא את סיגרייתו החבויה ועישן).

דעתו של הרב ע"ה היתה שמותר לתת מאכל למי שאינו מברך עליו (ראה בשו"ת מאמר מרדכי של מרן הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זיע"א חלק ה' עמודים ריא-ריג שנתן הרב שם ארבע אופנים שונים מה יעשה האדם, כגון שיפקיר את האוכל, או שיברך בקול רם, או שיחשוב בדעתו שנותן לו בתורת צדקה, או שיבקש ממנו שיברך) ואפשר שמזה יקרבו לתורה ומצוות (אג"מ א"ח ה, יג), כי אם לא יתן לו יכול הוא לבוא לידי כעס ושנאה על הדתיים ולומדי התורה (פאר הדור על החזון איש חלק ג עמוד קצה) ויעבור הוא על לאו דאורייתא הנאמר בויקרא יט, יז: "לא תשנא את אחיך בלבבך" (חזון איש שביעית סימן יב סעיף ט, וראה גם ידי כהן קונטרס נתיב לשבים חלק א עמודים צד-צו) ומותר לתת מפני דרכי שלום (שיטת רבנו תם בתוספות גיטין סא עמוד א ד"ה משאלת, וכן העלה הרב דב ליאור בשו"ת דבר חברון א"ח סימן קסד, ועיין מה שכתב בזה בספר אוצר המכתבים כרך ג תשובה אלף תתטו, והראשון לציון הרב עובדיה יוסף זצ"ל היה מבקש מהמתארחים אצלו לברך על האוכל (אורחות מרן פרק טו אות א)

וכן דעתו היתה שאם ההורים דתיים והבנים חילונים מותר להורים לארח אותם לשבת (ראה גם בשו"ת מעיין אומר חלק יא עמוד שכט) למרות שההורים יודעים שהבנים יחזרו

בשבת (ההורים צריכים להגיד שהם מוזמנים לכל השבת ויש מקום עבורם לאכול ולשתות וללון, ואם הם בוחרים לחזור לביתם בשבת – צריך להעלים עין, מכיון שעל ידי כך יש סיכוי שיתקרבו אט אט ויחזרו בתשובה שלימה.. כן כתב מרן הראשון לציון הרב מרדכי אליהו ע"ה בשו"ת קול אליהו פרק ג שאלה כח, וכן בשו"ת מעיין אומר חלק יב עמוד שעח, וראה גם בשו"ת מנחת אשר וייס חלק ב סימנים כח-כט, ועיין גם במאמר כאן <http://www.beithillel.org.il/show.asp?id=57676#.WYz1j1GGPIU>

אם יש בית ספר דתי וילדים חילונים רוצים לבוא וללמוד שם – אין להרחיקם (עיין בדברי קודשו בספר הרבנות הראשית לישראל, שבעים שנה ליסודה חלק ב עמוד 636, וכן ראה בתשובת מרן הראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו זיע"א וכן הגאון הראשון לציון הרב עובדיה יוסף ע"ה לרב אליהו שלזינגר בשו"ת שואלין ודורשין חלק א עמודים קכב-קכג, וראה גם בשו"ת מעיין אומר חלק יא עמוד לו, ובשו"ת תרומת גורן חלק ב סימן לב', והיה אומר שאר בשרנו הגאון הגדול הרב יהודה צדקה ע"ה ראש ישיבת פורת יוסף: לקבל ילדים לישיבה – צריך לקבל את כולם, ולהוציא ילד מהישיבה – יש להתייחס לזה כמו דיני נפשות, ועיין בספרו קול יהודה בביאורו לבראשית מד, לד)

אלו הם רק מקצת דבריו הקדושים והליכותיו בעניין זה, זכותו של מורנו הרב ע"ה תגן על כל עם ישראל, ונזכה לביאת הגואל ולבנין אריאל, אמן.

